

afsløres, at medicinerne ikke er kommet „på rette spor“ endnu. Til Löwys forsvar skal det dog indrømmes, at det ses tydeligere i dag, end det gjorde i 1990. Men blindt at overføre de problemer, der har været i forbindelse med testning for syfilis til testning for HIV, forekommer højest at være en akademisk øvelse og bidrager i hvert fald hverken til at dokumentere „historiens visdom“ eller til at skabe ny indsigt for andre, der arbejder med AIDS.

Artiklerne i bogens andet hovedafsnit „AIDS as history“ bærer heldigvis præg af forfatterens større kendskab til AIDS. Særlig to artikler om politikken på stofmisbrugerområdet i henholdsvis USA (Warwick Anderson) og England (Virginia Berridge) er interessante. Det fremføres ofte, at det er pga. AIDS, at politikken på misbrugerområdet er ændret fra forsøg på afvænnning til „vedligeholdelse“ på metadon. Men det er Berridges påstand, at ændringen i retorikken er større end den rent faktiske ændring i behandlingspolitikken, og at de ændringer, der er sket, ikke skyldes AIDS, men indtrådte allerede inden 1980'erne. Det giver stof til eftertanke i den danske diskussion om metadonudlevering.

Parlamentarikerne og deres måde at håndtere et nyopdukket truende fænomen på bliver taget under behandling i to artikler om engelske (John Street) og franske (Monika Steffen) forhold. Som i Danmark har der i Frankrig og England været bred enighed om AIDS-politikken (når bortses fra de yderste højrepartier). Men historien om parlamentarikernes forhold til AIDS bliver alligevel lidt for snæver, når f.eks. Street forklarer os at Margaret Thatcher personligt forhindrede gennemførelsen af en stort anlagt undersøgelse om englændernes seksualadfærd. „The Prime Minister's veto on public money appeared to derive from an instinctive distaste for invasion of heterosexual privacy – although homosexuals were fair game“, citerer Street fra Hugo Youngs biografi om Thatcher (s.229). Hvad Street ikke fortæller er, at undersøgelsen rent faktisk blev gennemført. Ikke med regeringens penge, men med støtte fra medicinalindustrien (og netop udkommet i år: Kaye Wellings et al.: *Sexual Behaviour in Britain*, Penguin Books). Det havde klædt Streets artikel, hvis denne oplysning i det mindste havde været indeholdt i en note.

Det lykkes sjældent artiklerne i denne bog at leve op til Berridges introducerende påpegning af, at en af historikernes styrker er

„...a critical ability to interweave and assess different forms of source material and different levels of interpretation“ (s.6). Hvis den historiske tilgang skal bevise sin eksistensberettigelse, må fremtidens forskere blive bedre til eksplicit at inddrage erfaringerne fra forgangne tiders sammenlignelige forhold og ikke overlade halvdelen af tænkearbejdet til læserne, og i øvrigt være i stand til at sætte mere præcist fokus på de forhold, der er centrale for forståelsen af „historien om AIDS“, f.eks. den eklatante mangel på adfærdsstudier, på græsrodsbevægelsernes afgørende betydning for smitteopbremsningen i den industrialiserede verden eller medicinalindustriens næsten monopollignende indflydelse på forskningen. Alt i alt er kvaliteten af artiklerne i *AIDS and Contemporary History* for ujævn og afslører, at den historiske tilgang til AIDS endnu er i sin ungdom. Det bliver til gengæld spændende at se, hvad fremtiden bringer på dette område.

Anders Dahl
mag.scient., antropolog
AIDS-Linien, København

DAVID A. BRADING: *The First America: The Spanish Monarchy, Creole Patriots and the Liberal State, 1492-1866.* Cambridge & New York: Cambridge University Press 1993 [1991]. 779 sider. ISBN 0-521-44796-8 paperback, pris £19.95

„In 'The Divine Comedy' Dante portrayed Ulysses setting forth on his last voyage, animated by a desire for experience of all lands that be and of man's nature whether good or bad“ (s.9).

„The initial goal of the men who instigated the 1910 revolution [i Mexico; min tilføjelse; S.L.] was to bridge the abyss that separated the Mexican people from the Mexican state by bringing in some form of representative government. By then, diverse theories of nationalism, based on history, race and culture, commanded considerable support and were destined to influence the politics of the revolutionary state. But that is another story and another book“ (s.674).

Disse to citater er henholdsvis begyndelsen og slutningen af D. A. Bradings *The First America: The Spanish Monarchy, Creole Patriots and the Liberal State 1492-1867*,

Cambridge University Press 1991, der nu er kommet i en paperback-udgave. Sammenholdt med værkets titel illustrerer citaterne et problemkompleks, der er fælles for mange historikere, såvel europæiske som amerikanske, der har Latinamerika som område.

For det første vil vi så gerne, hver for sig, skrive Latinamerika-historien fra 1492 til nutiden, hvad enten denne nutid opfattes som efter uafhængighed fra kolonialt styre (efter 1810/1830/1898) eller som vor egen tid. Dette er i realiteten umuligt, og forsøget er egentlig også uønskeligt. Konsekvensen heraf er f.eks. søgt draget i den monumentale udgivelse af *The Cambridge History of Latin America* med Leslie Bethell som redaktør, nemlig at et sådant forehavende nødvendigvis må bygge på bidrag fra mange specialister med forskellige synsvinkler og faglige prioriteringer.

For det andet vil vi så gerne formidle vores faglige erkendelse og oplevelse i samme værk, eksempelvis Columbus som Odysseus og måske endda Brading som Dante? Derfor ender vi ofte med ikke engang selv at være helt klar over, hvad der er hvad. Der er ikke noget modsætningsforhold mellem erkendelse (argumenteret, kontrollerbar viden) og oplevelse (personlig, subjektiv erfaring), men der er heller ikke identitet herimellem.

For det tredje vil vi så gerne, bevidst eller ubevidst, gøre vores egen specialisering i form af et område (oftest et land), en periode (tid) og emnemæssig prioritering og synsvinkel til prototypen på, hvad der var typisk for udviklingen, og hvad, der er væsentligt for nutiden.

Derfor starter Brading sin bog med 1492 og Columbus og ender den, efter min mening umotiveret (det er enten for sent eller for tidligt), med Mexico 1867. Især da hans „that is another story and another book“ (s.674) jo allerede er dækket ind med hans egen *The Origins of Mexican Nationalism*, Cambridge 1985.

Ovennævnte er sagt, fordi jeg vil insistere på, at noget af det, jeg ser som problematisk i Bradings bog, er et fælles problem for stort set alle Latinamerika-historikere, og jeg tillader mig at inkludere antropologer, kultursociologer af enhver art samt en del sociologer og politologer i kategorien historikere i denne sammenhæng. For ikke at blive misforstået vil jeg dog understrege to sæt af synspunkter:

Bradings bog er god, informativ og inspirerende og viser forfatterens glimrende evne til indlevet læsning og formidling af de historiske tekster, der er hans egentlige emne. Sam-

tidig er den bandsat irriterende, fordi den er ujævn og vejleder sin læser forkert, hvilket fremgår af det følgende.

Forlaget burde skamme sig, både i forhold til forfatteren og til læserne. I såvel bogens titel som dens kapitloverskrifter præsenteres den som historie, men dens indhold og virkelige kvalitet er historiografi, nemlig læsninger og fortolkninger af kronikørernes og historikernes epokeprægede fremstillinger af det amerikanske, indianerne, civilisation/barbari osv. Det er ikke Latinamerikas historie, men præsentation af – og diskussion med og mod – historiske fremstillinger af samme, der er bogens emne. Derfor er bogens titel vildledende, ligesom en del af kapitloverskrifterne.

Som nævnt er Bradings bog både god og væsentlig som historiografi og den indholder et væld af information og argumentationslinier. Strukturen er overvejende kronologisk, men med selvmodsigelser (herom senere). *Conquest and Empire* (Part 1) drejer sig om Columbus, Díaz del Castillo, Las Casas, indianerdebat, franciskannerne (især Mexico), Francisco de Toledo (Peru), Guaman Poma de Ayala (Peru), jesuitterne osv. *Strangers in Their Own Land* (Part 2) tager sig af Inka Garcilaso de la Vega, Mendieta, Torquemada etc., mens afsnittet om skotten William Robertson (1721-1791) virker mærkeligt løstrevet fra resten, trods det at præsentationen af hans studier i sig selv er interessant. *Reconquest and Revolution* (Part 3) diskuterer José de Gálvez, Humboldt, Blanco y Crespo („Blanco White“), de tidlige uafhængighedsbevægelser over Bolívar til det 19. århundredes fortolkninger af latinamerikansk historie med Washington Irving, Prescott og „tilbage“ til Bustamante i Mexico. Derefter slutes der med kapitlet *Mexican Leviathan*, der i sig selv er godt, men virker påklisset i denne bog.

Informationsmængden er stor, og Brading refererer og argumenterer nuanceret. En operativ skelnen mellem historie og historiografi ville som sagt have været brugervenlig. F. eks. er kapitel 6, *The Proconsul*, (Perus vicekonge Francisco de Toledo) udmærket refererende historieskrivning i begyndelsen, men bliver så uden nærmere varsel til historiografi i diskussionen af fremstillingerne af historien fra Cieza de León: *La Crónica del Perú*, og Sarmiento de Gamboa: *Historia índica*, mfl.

Blandt meget andet godt i Bradings bog kan fremhæves hans understregning af betydningen af to af de tidlige kronikørhistorikere,

nemlig Gonzalo Fernández de Oviedo y Valdés (1478-1557) med *Historia general y natural de las Indias* (Brading s.31-34) og især jesuitten José de Acosta (1540-1600) med *Historia natural y moral de las Indias* og *De procuranda indorum salute* (Brading s.184-195). Kapitel 9 om *History and Myth* vil efter min mening kunne blive obligatorisk læsning for studerende fremover, bl.a. for med Brading at argumentere for José de Acosta som en af de vigtigste kilder overhovedet til Spansk Amerikas tidlige historie. Endvidere findes der vigtige pointer som det, at Bartolomé de las Casas, der dels „vandt“ indianerdebatten, men „tabte“ den koloniale praksis i forhold til Amerikas indfødte befolkninger (dette er ikke Bradings synspunkt, men mit; S.L.) også medvirkede til en historisk forvrængning. Han bidrog til, at Consejo de Indias censurerede udgivelsen af Gómaras *Historia general* og af fortsættelsen af Oviedos værk, og derfor blev der, på grund af fraværet af „autoritative“ (og tendentiøse; S.L.) spanske fremstillinger af erobringshistorien, frit spillerum for antispanske (og ligeså tendentiøse; S.L.) versioner af den „sorte legende“ som f.eks. Girolamo Berzonis *Historia del Mondo Nuovo* fra 1565, der blev standardværket i store dele af Europa (Brading s.203-4). Også vor egen tids fremstillinger af erobring- og kolonihistorien viser, at følgerne heraf ikke er forvundet endnu.

Under læsningen af Brading er det i nogle afsnit vanskeligt at skelne mellem, hvornår han er historiker, der baserer sig på sekundære kilder, historiograf, der diskuterer med og mod kronikører og historikere, og hvornår der faktisk er tale om refererende parafrafer. Det kan f.eks. undre, at der i forhold til Columbus tilsyneladende bygges på S. E. Morison, hvis hovedværk er *The Admiral of the Ocean Sea* (Boston 1942), og henvises til Consuelo Varelas standardudgave af Columbestekster og -dokumenter (Madrid 1982, 1984 og senere udgaver), uden at samme Consuelo Varelas og Juan Gils bidrag i samme tekstsamling og deres mange andre væsentlige bidrag til udforskningen af opdagelseshistorien nævnes. Tilsyneladende kender Brading ikke J. Manzano y Manzanos *Colón y su secreto* fra 1976, som man kan være mere eller mindre uenig med, men som er væsentlig. Og pludselig viser Brading s.630, at han godt kender til eksistensen af M. Fernández de Navarretes tidlige opdagelsesstudier (Madrid 1825), men de in-

troduceres for at begrunde Washington Irving's New School i fortolkningen af spansk-amerikansk historie. Hvorfor følge kronologien ved at lade Navarrete vente, til Washington Irving skal bruge ham i begyndelsen af det 19. århundrede, når Morison fra 1940'erne kan anvendes til belysning af 1492 og følgerne heraf? Jeg har ikke kontrolleret dette i denne omgang, men mener at huske, at en af hovedkilderne for Morison netop er Navarrete. Og efter min mening er Morison i høj grad lige så præget af sin angelsaksiske samtid i sin fortolkning, som f.eks. Navarrete af sin spanske (eller Brading eller jeg selv er det af vores). Dette, samt andre sekundære kilder, efterlader en fornemmelse af, at Brading er mere disponeret for at acceptere engelsksprogede fortolkninger end spanske.

D. A. Bradings bog er ujævn, svært læselig og inkonsekvent i sit forhold til historie og historiografi. Det er også en værdifuld bog på grund af informationsmængden og de diskussioner, som forfatteren fører med fortidens kronikører og historikere. Uden at det har været et erklæret formål for ham, får Brading demonstreret, hvad der er enhver historikers hovedproblem: Vi vil gerne vide, wie es eigentlich gewesen ist, hvad der virkelig skete, men før vi kan komme bare i nærheden af facts, skal vi først forholde os til primære og sekundære kilder, deres epoketypiske forudsætninger og begrænsninger og uddrage, hvad dette kan betyde oversat til vores epoketypiske erkendelsesmæssige begrænsninger.

Det er en af den type bøger, som man ikke blot lægger bort med etiketten „god“ eller „dårlig“. Den er „god“, men provokerer i høj grad også til videre arbejde, fordi så meget står uafklaret tilbage.

Svend Lindhardt, ph.d.
Center for Latinamerikastudier
Aarhus Universitet

GINA BUIJS (ed.): *Migrant Women – Crossing Boundaries and Changing Identities. Cross-Cultural Perspectives on Women*, vol. 7. Oxford & Providence, R.I.: Berg Publishers 1994. 204 sider. ISBN 0-85496-869-5 paperback, pris £12.95. ISBN 0-85496-729-X hardback, pris £35.00.

Den „typiske“ arbejdsmigrant fremstilles oftest som en mand, der over tid – måske – sen-